

JOSIP PURIĆ

GP Krk izdržao je recesiju i postao najveća građevinska tvrtka u Hrvatskoj koja ima sjedište izvan Zagreba

Foto: Dražen Lapić

11.

POSLOVNA SCENA

PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Krk i 40 industrijskih zona predvode kvarnerski biznis

Prometni položaj i riječka luka najveće su prednosti najbogatije županije nakon Zagreba. Upravo o luci i što bržoj gradnji nizinske pruge ovisi budućnost poduzetništva u Primorju, na otocima i u Gorskom kotaru

A

ko je netko profitirao od Vladine odluke iz 1993. kojom je grad Rijeka skučen na sadašnju administrativnu kvadraturu, bila je to Primorsko-goranska županija koja je danas, gleda li se ostvareni BDP po glavi stanovnika, odmah iza Zagreba, jedna od najrazvijenijih županija. A zapravo za razvoj ima i dobre predispozicije. Pod nosom joj je, doslovno, Luka Rijeka, a oni koji se oslanjaju na nju reći će kako se iz svakog dijela županije jednostavno spustiti u centar, 'prva brzina, druga brzina i u leri do luke'. Ima i industrijsku ostavštinu te vrijedne specijalizirane radnike koji su danas najtraženiji kapital županije, brdoviti i šumom bogati Gorski kotar, kvarnerske otoke koji će tek ispisati svoje najbolje turističke rezultate te zaleđe Rijeke u kojem niče sve više zanimljivih malih i srednjih poduzetnika i obrtnika. Županija tako bilježi rast mikro- i srednjeg poduzetništva, malog i srednjeg poduzetništva, a posljednje dvije godine broj im je narastao za 400, što je povećalo neto financijski rezultat za 37 posto. Stopa nezaposlenosti je 10 posto, četiri posto niža od državnog prosjeka, a novostvorena vrijednost malih i srednjih poduzetnika povećala se za više od devet posto.

Jako Kukuljanovo Tome je ponajviše pridonijela i Industrijska zona Kukuljanovo, najveća u Hrvatskoj i jedna od 40 aktivnih zona u županiji. Pripada općini Bakar, koja njome i upravlja. – U našoj zoni zaposleno je 3500 radnika u 150 tvrtki. Ukupni je godišnji prihod tvrtki u zoni milijardu eura, što je uvjerljivo najbolji rezultat neke takve zone u Hrvatskoj. S 29 posto zastupljena je proizvodna djelatnost, dakle, metalna i drvna industrija, građevina i elektroindustrija, 39 posto drži uslužna djelatnost, ugostiteljstvo, distribucija i špedicija, a 33 posto trgovina. U 2016. planiraju se nove investicije od 100 milijuna eura, pa će i budući pokazatelji biti sve bolji – ističe **Irvin Badurina**, direktor Industrijske zone Kukuljanovo. No donedavno najjača tvrtka na području županije, Lesnina H, koja je lani ostvarila 12,5 posto rasta i došla do 789 milijuna kuna prihoda, prije nekoliko mjeseci preselila je sjedište iz Kukuljanova u Zagreb. Tako je sad GP Krk najveća tvrtka u županiji izvan Rijeke (četiri riječke tvrtke lani su imale veće prihode). Na sjevernom Jadranu gotovo da i nema grada ili općine u kojima na cestama ili drugim infrastrukturnim projektima ne stoji srebrna ploča GP Krka kao glavnog i ponosnog izvođača građevinskih radova. S godišnjim prihodom od 638 milijuna kuna, GP Krk, koji

GP Krk
Prije rata bio je lokalna tvrtka orijentirana na otok i Rijeku, a 90-ih počeo je raditi po cijeloj Hrvatskoj i Sloveniji, od cesta i autocesta preko marine, bazena i sportskih objekata do riječke džamije

ove godine obilježava 60. godišnjicu poslovanja, jedna je od najmoćnijih građevinskih tvrtki u Hrvatskoj i najjače je poduzeće koje je poslovalo na našim otocima. Prije rata bio je lokalna tvrtka, orijentirana na otok i Rijeku, a 90-ih godina trebalo je spasiti što se spasiti da, kako kaže dugogodišnji vitalni 60-godišnji direktor **Josip Purić**.

– Počeli smo raditi po cijeloj Hrvatskoj i Sloveniji, od kilometara cesta i autocesta, preko marine, bazena i sportskih objekata do riječke džamije i dobili prestižne nagrade. Širimo se, sami projektiramo, a zapošljavamo 830 radnika, od toga 70 visokoobrazovanih – govori Purić.

Mali Lošinj – hit-odredište Drugi otok, Mali Lošinj, posljednjih godina postao je hit-odredište zahvaljujući Jadranka hotelima. Hoteli naše 70 godina stare hotelske kuće, osnovane davne 1948., postali su luksuzan hotelski brend zahvaljujući novom vlasniku, ruskoj kompaniji Promsvyaz iz Moskve, koja je uložila 100 milijuna eura u razvoj. Sa šest hotela, vila i apartmana s četiri i pet zvjezdica, kapaciteta 3500 gostiju, prihod je ove godine veći 15 posto u odnosu na 2015., kaže **Sanjin Šolić**, predsjednik Uprave, koji smatra da daljnji razvoj neće biti bez gradnje zračne luke na Lošinju i golfskih terena.

Pri vrhu je i jedna od naših najstarijih hotelskih kuća, Liburnia Riviera hoteli iz Opatije, iza koje stoji dugogodišnja trakavica o privatizaciji na hrvatski način. Upravljanje je početkom ove godine, samo na papiru, prešlo iz ruku SN Holdinga **Darka Ostoje** pod njegove novo-

osnovane tvrtke SNH Alfa, SNH Beta, SNH Gama i SNH Delta vodećih dioničara, a među njima je razdijeljena i imovina – hoteli i vile rasprostranjeni od Opatije, Mošćeničke Drage, Ičića do Lovrana te u Dubrovniku i Portorožu, a za njih je navodno zanimanje pokazala i Adris grupa.

Adria Oil, registriran u Kastvu, prvu je benzinsku crpku otvorio na Malom Lošinju 2003., a danas ih ima 15, ponajviše na Kvarneru, iako se polako širi i u druge krajeve Hrvatske, posebice sjeverne. Adria Oil u vlasništvu je **Igora Lučića**, a orijentiran je i na opskrbu gorivom za jahte i plovila, pa mu je još uvijek najveća benzinska crpka ona prva na Malom Lošinju. Tendencija je tvrtke otvarati crpke i u drugim krajevima Hrvatske, a poseban je naglasak na širenju maloprodajne mreže.

Trgovina Krk, potekla od bivšeg Brodokomerca, nije samo najjači trgovac na tom otoku, prema prihodima od gotovo 300 milijuna kuna samo u prošloj godini, najjača je u cijeloj županiji. Sjedište je u Malinskoj, a ukupno ima 66 trgovina, od otoka do Gorskoga kotara, u kojima je zaposleno 420 radnika plus sezanci, a kako kaže **Dubravko Fanuko**, cilj im je daljnji ra-

GLAVNI AKTERI

SANJIN ŠOLIĆ
JADRANKA HOTELI

Nakon luksuznih hotela ruski vlasnici žele investirati u gradnju aerodroma i golfskoga kompleksa.

DARKO OSTOJA
LIBURNIA HOTELI

Nakon privatizacijske trakavice dvadeset atraktivnih hotela dobilo je brend Reminsens i ubrzano se obnavlja.

DUBRAVKO FANUKO
TRGOVINA KRK

Najjači lokalni trgovac sa 66 trgovina po cijeloj županiji u kojima se mogu kupiti namirnice, keramika i sanitarije.

DARKO PRODAN
CEDAR

Od propalog DIP-a Vrbovsko do najmodernije pilane u regiji vrijedne 45 milijuna eura; ambicija je izvoz u Egipat.

IGOR LUČIĆ
ADRIA OIL

Opskrbljuje gorivom jahte i plovila. Proširio se i izvan Kvarnera, ali najjača je crpka ona prva na Lošinju.

GLAVNI AKTERI

JERRY PAJIĆ

METIS

Ekologija, biootpad i kružna ekonomija načini su gospodarenja otpadom. Metisovi kamioni idu na biodizel koji tvrtka proizvodi od otpadnih ulja.

KRISTIJAN PAVIĆ

ACI

Najveći nautički lanac na Mediteranu, čekajući privatizaciju, planira restaurirati ljetnikovac Sorkočević u Dubrovniku.

ONI KOJI DOLAZE

PREDRAG KRNDIJA

ALIUS

Radi mikročipove koji lijekove u transportu održavaju suhima. Surađuje s JGL-om i za deset godina vide se na europskom tržištu.

DALIBOR JURINA

FRIGUS VECLA

Sladoled bez glutena, laktoze i šećera služi se u avionima prve klase Croatia Airlinesa. Gelati d'Oro postao je jako tražen od Italije do Kine.

➔ zvoj ponude i širenje, obnova trgovina i obogaćivanje sadržaja gastroodjelima.

Kastavski poduzetnik **Darko Prodan**, vlasnik Cedra, kupio je prije četiri godine ruine nekadašnjeg DIP-a Vrbovsko i napravio najmodrniju pilanu u regiji, vrijednu čak 45 milijuna eura. Pogon za sušenje parene i konfekcionirane bukovine na 100 tisuća četvornih metara kolege iz branše nazivaju iznimno ambicioznim, ali i rizičnim, a i prigovaraju što izvozi trupce bez dodane vrijednosti. Cedar planira izaći na tržište od Japana i Kine do Saudijske Arabije, Emirata i Egipta. U Vrbovskom zapošljava 200 ljudi, a plan je gradnja nove pilane. Prodan je već dovršio skladište s terminalom za ukrcaj konfekcionirane bukovine koja će kontejnerima željeznicom ići u riječku luku pa u izvoz. A nada se da će uskoro biti puštena u rad kogeneracijska bioenergana-toplana 2 MW električne i 8 MW toplinske snage.

Jedina tvrtka iz industrijske zone Kukuljanovo koja je ušla u top 10 je Metis, koja se bavi zbrinjavanjem svih vrsta otpada osim medicinskog, odnosno skupljanjem, reciklažom i trgovinom ostataka i otpadaka. Kad ih prikupi i tretira, prodaje ih na strana tržišta i od toga dobro živi, što se i vidi u novom prostoru tvrtke, koji izgledom i mirisom više podsjeća na nekakav wellness centar nego na tvrtku koja se bavi otpadom. Direktor **Jerry**

Pajić izlaže svoju viziju kako treba razmišljati deset godina unaprijed, što je on, kaže uvijek i činio, čak i kad su ga svi čudno gledali.

– Kada su svi mislili da je željezo jedina sirovina, tvrdio sam da je biootpad najvažniji i objašnjavao značenje kružne ekonomije. Uložili smo u opremu, imamo kamione koji voze na biodizel koji sami radimo od otpadnih jestivih ulja – objašnjava Pajić.

ACI čeka privatizaciju Adriatic Croatia International Club ili tzv. ACI, s 23 marine i više od šest tisuća vezova od Umaga do Dubrovnika, nedavno je odlukom bivše vlade **Tihomira Oreškovića** ostao bez statusa tvrtke od strateškoga državnog interesa. A to jedino može značiti da mu se traže novi vlasnici. Ili se čeka da se sami ponude. A ponuda ima, i to iz turske Doğuş grupe, koja u vlasništvu ima i oko 10 psoto dionica, te iz rovinjskog Adrisa. Koji će biti model privatizacije, ako se dogodi, teško je predvidjeti, ali stotine milijuna eura vrijedna tvrtka sigurno bi mogla 'obogatiti' proračun, no sve dok traje imovinskopravna zavrzalama u vezi s tim tko je vlasnik marina u pomorskom dobru, brza privatizacija ne može se očekivati.

Katica Hauptfeld, osnivačica i direktorica turističke agencije Katarina line iz Opatije, koja na godinu s 50 brodova organizira krstarenje Jadranom starim drve-

GENERATORI BIZNISA LUKA, BRODOGRADILIŠTA I TURIZAM

Za Primorsko-goransku županiju karakteristična je blizina Luke Rijeka, koja ipak daje vjetar u leđa ne samo poduzetnicima i tvrtkama koje se bave uvozom i izvozom nego i svima onima koji rade kao kooperanti. Posao i egzistencija oko 5000 ljudi u Rijeci vezani su, izravno ili neizravno, uz lučki biznis. Slično je i s riječkim brodogradilištima, čiji su kooperanti rašireni po županiji. Uspješno je i brodogradilište Dalmont iz Kraljevice, maloga

gradića bogate povijesti koji zimi ne zaobilazi oštra bura, ali ljeti ga, nažalost, zaobilaze turisti. Najprosperitetniji je svakako otok Krk, ne samo kao turističko središte Kvarnera nego i kao industrijski pokretač, a ne zaostaje ni Mali Lošinj koji se, zahvaljujući novim ruskim vlasnicima Jadranka hotela, želi pozicionirati kao luksuzno odredište, što uz malo volje i može postati. Cres je postao riječki 'Darugar', mjesto na kojem je dobro registrirati tvrtku ako želite beneficije za otoke i trajekte,

a svoj razvoj uz kapital Valamara čeka i Rab. Unije, Susak i Ilovik zasad nisu na radaru osim turističkim gorštacima. Gorski kotar, regija koja je bogata šumom, bori se s nametnicima koje te šume uništavaju, ali i drvnom industrijom koja može i želi biti više od izvoza trupaca. Opatija, koja se želi pozicionirati kao mjesto koje nije namijenjeno samo umirovljenicima, teško će se rebrandirati dok traje trakavica s Liburnia hotelima, ali nade ima, što pokazuje i primjer Katarina line.

MARKO MICULINIĆ

ORADA ADRIATIC

Bavi se ulovom, preardom i trgovinom ribe, sjedište joj je na Cresu, a u Kukuljanovu gradi novi pogon za preradu ribe.

MAJA DEMŠAR

ADRIA SOL

Najveći je dobavljač soli za ceste, jedan je od najvećih investitora u solarne elektrane, s godišnjom proizvodnjom većom od 700.000 kWh.

FRANJO TOLJANIĆ

GOSPOJA

Poznati vinar i ugostitelj iz Vrbnika na Krku vinski biznis zadruge u kojoj radi šira obitelj proširio je na jedinstveni butik-hotel vinotel.

njacima za više od 35.000 turista, proglašena je menadžericom godine, što je samo jedno od niza priznanja za tu agenciju i njezinu vlasnicu koja je karijeru i život gradila u Zambiji, nakon čega se vratila u Hrvatsku i osmislila turistički proizvod koji je i u krizi prodavan vrlo dobro. Osmislila je tako razne varijante krstarenja, za mlade, s tankim budžetom, za dobro situirane, za gej turiste, naturiste, planinare, bicikliste, pješake...

– Stalno smišljamo nove ponude, rute i događaje, ali s posebnim sadržajem jer jedino tako možete biti konkurentni. Pazimo da usluga i hrana na brodovima budu na razini, surađujemo s hotelskim fakultetom u Iki, organiziramo tečajeve za svoje kuhare, stalno pratimo i usavršavamo standarde s košer, halal i drugom hranom – objašnjava Hauptfeld.

A na Krku, uz najjači GP Krk, stasala je još jedna respektabilna građevinska tvrtka, G.P.P. Mikić, koja polako, ali sigurno svoje poslovne pothvate širi izvan otočnih granica, na Primorje, Istru, a i dalje. Otkud ime Mikić kad je direktor i vlasnik **Nikola Turčić**, pitamo odmah. U njegovu Dobrinju, kaže, sve Nikole zovu Mikula, a ako su sitniji, onda postanu Mikić. U tvrtki koja se osim građevinom bavi i turizmom, pa ima kamp, hotel Malin, marinu, angažirana je cijela šira obitelj. Iako prema prihodu od 155 milijuna kuna nije među prvih deset u županiji, ima važnu ulogu.

Zapošljava 327 ljudi, širi se, gradi novi hotel. Tvrtka se proslavila razvojem tehnologije hladnog asfalta i zbog toga je, kaže Turčić, dobivala poslove i gradila najviše ceste i autoceste. Turčić stariji je pred mirovinom, a posao će uskoro preuzeti sin.

U tri smjene do milijuna stolaca Imperijal s Raba preuzeo je Valamar, a u iščekivanju investicijskog ciklusa te grupe otočani i radnici Imperijala nadaju se da će ta akvizicija označiti početak ulaganja u kapacitete otoka te razvoj smještaja veće kategorije, što bi moglo privući goste veće platežne moći. Možda će to spasiti i Rapsku plovidbu, koja liberalizaciji pomorskog prijevoza parira gradnjom novog trajekta, ali bi moglo produbiti jaz između Krka, Cresa, Lošinja i Raba te slabo razvijenih vanjskih kvarnerskih otoka Unija, Suska i Ilovika.

Na samo pola sata od Rijeke, na rubu Gorskoga kotara, u općini Klana čak se u tri smjene izrađuju stolci koje nije moguće nigdje kupiti u Hrvatskoj. DI Klana na dan proizvodi 5000 stolica za Francuze, Nijemce i Talijane. Milijun stolaca na godinu, kaže energični direktor **Miladin Marković**, objašnjavajući kako sve izvoze, a baš oko Božića kreće 180 kamiona u Francusku. Najveći mu je problem radna snaga. Treba 450 radnika za prerađivanje čak 30.000 kubika trupaca slavonskog hrasta na

SWOT ANALIZA

SNAGA

- povoljan geografski i geoprometni položaj
- raznolika sektorska struktura gospodarstva
- razvijena poduzetnička infrastruktura

SLABOSTI

- nedostatak velike industrije
- nedovoljna povezanost i klasterizacija tvrtki
- izražena sezonalnost turističke ponude

PRILIKE

- razvoj riječkoga prometnog pravca i uz njega vezane prometne infrastrukture
- ravnomjeran razvoj svih dijelova županije
- daljnji razvoj malog i srednjeg poduzetništva

PRIJETNJE

- nedostatak radne snage
- postojanje potencijalnih izvora onečišćenja
- gradnja drugoga kolosijeka od Kopa do Divače
- depopulacija Gorskoga kotara i dijela otoka

PARTNER PROJEKTA

▶▶▶ POSLOVNA SCENA 2016./2017. ▶▶▶

hrvatskazajednicazupanja

DESET NAJVEĆIH PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

	TVRTKA	PRIHOD		DOBIT		BROJ ZAPOSLENIH	
		2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015.	PROMJENA
1.	GP KRK d.d., Krk	638,25	10,0%	0,88	29,0%	523	8,3%
2.	JADRANKA HOTELI d.o.o., Mali Lošinj**	430,48	11,9%	-88,02	***	864	3,8%
3.	LIBURNIA RIVIERA HOTELI d.d., Opatija**	398,72	11,6%	16,48	-67,4%	594	-1,3%
4.	AUTOTRANS d.o.o., Cres**	369,95	1,7%	4,58	****	1.086	1,1%
5.	ADRIA OIL d.o.o., Kastav**	362,89	-10,8%	4,44	76,7%	109	6,9%
6.	TRGOVINA KRK d.d., Malinska	294,61	12,5%	18,79	6,0%	398	16,4%
7.	CEDAR d.o.o., Kastav**	223,51	17,6%	38,60	892,7%	243	12,5%
8.	METIS d.d., Bakar – Kukuljanovo	218,46	-2,3%	15,27	93,4%	159	6,7%
9.	ADRIATIC CROATIA INTERNATIONAL CLUB d.d., Opatija	207,33	-2,7%	34,46	3,0%	366	-0,8%
10.	KATARINA LINE d.o.o., Opatija	190,71	13,5%	19,59	44,4%	35	6,1

* na popisu nema tvrtki sa sjedištem u Rijeci koje smo objavili u sklopu riječke poslovne scene prije dva tjedna

** konsolidirani rezultati grupacije *** povećan gubitak **** iz gubitka u dobit

Izvor: Bisnode

➔ godinu. – Samo budala može propasti na slavenskom hrastu – kaže iskusni Marković.

A Auro Domus stasao je na trgovini zlatom. U proteklih šest godina otvorio je 200 trgovina diljem zemlje, zatim mjenjačnice, a sada i Tobacco shopove.

Izvoz u Rusiju preko Srbije Ističe se još i Euromodul **Dragutina Babića**, koji je prije 27 godina proizvodio kioske, a danas ima čak 200 proizvoda, među kojima su nadstrešnice za autobusna i tramvajska stajališta, konstrukcije za jumbo plakate, WC za kampove, a najviše izvozi modularne kontejnere, i to u Švicarsku i Njemačku. Zapošljava 70 ljudi, a zbog bescarinskog ulaza na rusko tržište otvorio je tvrtku i pogon i u Novoj Pazovi u Srbiji. Nova tvrtka kojoj prognoziraju uspjeh jest i Monteelektro, specijalizirana za automatizaciju procesa.

U Kukuljanovu niče i nova tvornica za preradu ribe Orada Adriatic, koja proširuje kapacitete zbog pojačanog izvoza na svjetska tržišta.

Dalmont je u stečaju preuzeo naše najstarije brodogradilište u Kraljevici. Direktor **Ivan Ivić** pokušava

ga dignuti na noge, a optimističan je jer ima sve više klijenata, kooperant je Lenca i 3. maja, po svim lukama radi kompletan remont i servis, a na navozima je sve više brodova i trajekta. Ima stotinjak zaposlenih i treba mu radne snage.

Od onih za koje će se još svakako čuti treba izdvojiti Alius grupu, koja je proizvela jedinstveni sustav za kontrolu temperature u hladnjacima ljekarni koji je odobrila i preporučila Ljekarnična komora, a s kojim će Alius, kaže **Predrag Krndija**, izaći i na druga tržišta. Poduzetan je i Krčanin **Dalibor Jurina**, čiji Frigus Vecle proizvodi sladoled bez glutena koji se jede čak i Južnoj Koreji, pa mora uskoro početi razmišljati i o novim pogonima i novim sustavima distribucije. Na Krku je i butik-hotel – vinotel Gospoja vinara **Franje Toljanića**, koji će svoju uspješnu priču nastaviti jedinstvenom ponudom.

Za poslovnu scenu Primorsko-goranske županije još će se čuti jer su u njoj stare iskusne tvrtke koje hrabro grabe naprijed, ali i novi vrijedni poduzetnici čiji će se uspjesi tek ispisivati, pogotovo ako saga s nizin-skom prugom sretno završi. ■

U SLJEDEĆEM BROJU

Poslovna scena
Ličko-senjske županije

**U inspekciju poslovne scene
Primorsko-goranske županije
Liderova novinarska ekipa
otišla je Hyundai Elantom.**

Za sve kupce novih Hyundaijevih vozila vrijedi
pet godina trostrukog jamstva bez ograničenja kilometraže.

POWERED BY
HYUNDAI

Gordana Nikolić,

dekanica Visoke poslovne škole PAR:

MEĐUNARODNO ISKUSTVO DIO JE NAŠEG KURIKULA

Prvo desetljeće PAR-a bilo je samo zagrijavanje, 2017. bit će njegova prekretnica

Jedina privatna visokoobrazovna institucija u Primorsko-goranskoj županiji temelji se na desetogodišnjoj tradiciji Poslovne akademije Rijeka u sjedištu Primorsko-goranske županije. Iako u početku bez ičije potpore, Gordana Nikolić deset je godina gradila Obrazovnu grupu PAR koja danas uživa povjerenje lokalne zajednice i ustanova. I dalje je jedina žena osnivačica, vlasnica i dekanica visokoobrazovne ustanove u Hrvatskoj, za što je primila mnogo priznanja: nagradu za Poduzetnicu godine na nacionalnoj razini prema izboru Kruga 2015. te godišnje nagrade Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije 2016.

• Često kažete da vas je na osnivanje visokoobrazovne ustanove potaknuo nedostatak povezivanja obrazovanja s poslovnim sektorom, no i nepravde u akademskom svijetu. Kako na to gledate s odmakom od gotovo deset godina?

– Kad sam počela ostvarivati ideju o pokretanju PAR-a, cjelokupna slika gospodarstva bila je drugačija. S godinama smo izgradili odnos sa svojim studentima i klijentima koji se temelji na povjerenju, a PAR je srastao s riječkom tradicijom toliko da je Rijeka jednostavno postala integralni dio našeg brenda. Razvili smo i jaku međunarodnu suradnju, ali ipak ostali povezani s lokalnom zajednicom. Vrijednosti crpimo i iz jednog i drugog. Najviše me veseli što naši studenti to prepoznaju i time se ponose, a te vrijednosti nose sa sobom kao dio svog identiteta. Nakon deset godina imamo više posla nego ikada i stalno osmišljavamo nove projekte.

• Jedna od razlika među privatnim i javnim visokoobrazovnim ustanovama upravo je odnos sa studentima. Kako održavate inovativnost?

– Najiskrenije, s obzirom na to da smo privatni, naše preživljavanje na tržištu ovisi o tome koliko smo konkurentni i inovativni. To znači da se moramo brzo prilagođavati tržišnim promjenama i pronalaziti načine kako zadovoljiti institucionalizaciju, a istodobno neprestano inovirati sadržaj. Pronašli smo načine za to u studentskoj praksi, nastavnim metodama i međunarodnom iskustvu. Zahvaljujući svojoj vezi s lokalnom zajednicom i gospodarstvom naši studenti imaju priliku stjecati iskustvo u poslovnom sektoru i prije izlaska na tr-

Foto: Silvano Ježina/Novi list

Poduzetna dekanica
s nagradom za
Poduzetnicu godine
u Visokoj poslovnoj
školi PAR

žište, što je vrlo rijetko, a traženo. Uvođenjem inovacija i tehnologije u nastavu studentima omogućavamo učenje u okruženju koje im je poznato, koje ih prihvaća i motivira. Posljednje, ali ne i najmanje važno, međunarodno iskustvo je dio našega kurikula.

• Koje su najčešće zablude privatnog obrazovanja s kojima se suočavate?

– Često ponavljam da nijedno obrazovanje nije besplatno. Štoviše, istraživanja su pokazala da su troškovi studiranja u prosjeku 50.000 kuna po studentu, ovisno o području studija. Javne visokoobrazovne ustanove dobivaju proračunski novac, što barem donekle pokriva školarine njihovih studenata; privatne pak nemaju apsolutno nikakav udio u proračunu i potpuno su samoodržive. Zbog toga smo u nepravednom položaj, ali to u isto vrijeme dodatno potiče potrebu da ostanemo konkurentni. Prije deset godina suočavali smo se upravo s percepcijom javnosti koju smo trebali osvijestiti. Iako danas privatno više nije apsolutno jednako nečemu lošem jer, uostalom, na privatnom poduzetništvu počiva cijelo naše gospodarstvo, borimo se protiv negativnih utjecaja iz drugih krugova.

• Kako ćete obilježiti deset godina PAR-a i kako će izgledati ta ključna 2017. za Obrazovnu grupu PAR?

– PAR-ova deseta obljetnica bit će popraćena novim vizualnim identitetom i PAR-ovom monografijom. Također planiramo pokrenuti barem jedan novi smjer stručnog studija i jedan specijalistički. Održat ćemo više od pet velikih međunarodnih projekata: međunarodnu studentsku zimsku školu INCASO u veljači, šestu PAR-ovu međunarodnu konferenciju o liderstvu u ožujku, ljetne škole Sail and Learn i SenZations u srpnju, američki program Global Village on the Move najesen, kad će i naše Žene bez PARDona postati međunarodno okupljanje Women with no Excuses. Inače, teme koje će nas pratiti u novoj godini imaju atribut 'kreativno' – kreativno liderstvo krovna je tema našega PILC-a, 'Kreativno poduzetništvo' naziv je INCASO-ova programa, a kreativne industrije područje su razvoja novoga studentskog programa u bliskoj suradnji s EPK-om – Rijeka 2020. Sve u svemu, nova godina donosi mnogo uzbuđenja i cijeli PAR-ov tim priprema se već mjesecima za provedbu svih projekata i događaja. ■

Primorsko-goranska županija

RAZVOJ UTEMELJEN NA MALOM I SREDNJEM PODUZETNIŠTVU

Izvozna orijentiranost, sustavna promidžba diljem Europe i visoka kvaliteta zdravstvenog turizma razlozi su zbog kojih je Primorsko-goranska županija, prema stupnju razvoja, najbogatija nakon Zagreba. Čak 40 poslovnih zona u Županiji aktivno je i otvoreno za svakog potencijalnog investitora

Primorsko-goranska županija najbogatija je klasična županija u Hrvatskoj – samo Zagreb ima veći BDP po glavi stanovnika. Taj status ima zahvaljujući ulaganju u malo i srednje poduzetništvo orijentirano na izvoz, sustavnoj promidžbi interesa županije diljem Europe te visokoj kvaliteti zdravstvenog turizma.

Industrijske zone Svi potencijalni investitori mogu realizirati svoje projekte u jednoj od 40 malih aktivnih poslovnih zona. Primjerice, Industrijska zona d.o.o Bakar svakom investitoru kao cijenjenom partneru pruža vrhunsku uslugu i potporu od trenutka kad pokaže zanimanje za ulaganje, tijekom administrativne pripreme i potvrde planiranog projekta, same gradnje i stavljanja u funkciju novosagrađenoga poslovnog objekta. Tako se ostvaruje trajna suradnja svih tvrtki koje djeluju na prostoru zone. Industrijska zona d.o.o. Bakar vodeća je poslovna zona u ovoj regiji, mjerilo kvalitete i profesionalnosti u svim segmentima poslovanja. Uz strateški optimalnu lokaciju, izvrsnu prometnu povezanost i infrastrukturnu opremljenost, najjači su marketinški adut zone preporuke tvrtki koje tu posluju i privlače nove investitore s kojima surađuju.

piše **KSENIJA PUŠKARIĆ**
ksenija.puskaric@lider.media

Županija je od ove godine počela izrađivati i strukturnu analizu uspješnosti poduzetništva na svojem području. Rezultati pokazuju da je od 2013. do 2015. ukupan broj mikro, malih i srednjih subjekata narastao na više od 400, što je povećanje od oko pet posto. Neto financijski rezultat u istome se razdoblju povećao za oko 37 posto, a novostvorena vrijednost malih i srednjih poduzetnika povećala se za više od devet posto. Jedan od bitnih pokazatelja rasta investicija kod malih i srednjih poduzetnika jest i njihov udio u ukupnom prihodu koji je također rastao u posljednje dvije godine.

Žilavi poduzetnici Pozitivnim rezultatima uvelike je pridonio i ulazak Hrvatske u EU te utjecaj povećanja izvoza robe i usluga na tržište EU. Rast je omogućila i žilavost i prilagodljivost tamošnjih poduzetnika. Sve to govori u prilog tomu da je mikro, malo i srednje poduzetništvo važno za razvoj županije te da se ona trudi poticati ga, pratiti i na vrijeme reagirati i biti u skladu s realnim potrebama poduzetnika. Istodobno, broj velikih poduzetnika u ovoj županiji od 2013. do 2015. opada, kao i njihovi rezultati. Vanjskotrgovinska razmjena iznimno je bitna. Kod malih i srednjih poduzetnika udio izvoza u ukupnim prihodima stalno raste, dok kod velikih poduzetnika taj pokazatelj stagnira i ima tendenciju blagog pada. ➔

Industrijska zona d.o.o. Bakar vodeća je poslovna zona u regiji, mjerilo kvalitete i profesionalnosti u svim segmentima poslovanja

➔ Uspoređujući pokazatelje poslovanja prema veličini poduzeća vidljivo je da mali i srednji poduzetnici u protekle tri godine u gotovo svim pokazateljima iskazuju više vrijednosti od velikih.

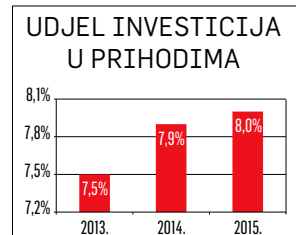
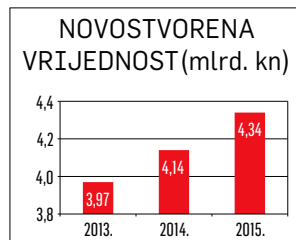
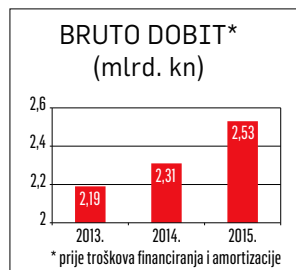
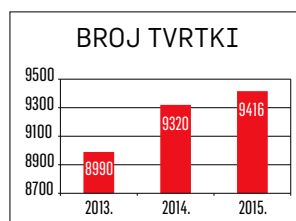
Najprosperitetnijim djelatnostima kod malih i srednjih poduzetnika u županiji pokazale su se stručne, znanstvene i tehničke koje stvaraju i proizvode visoke dodane vrijednosti te zapošljavaju visokoobrazovanu radnu snagu. Ipak, unatoč velikom broju tih poduzeća, ona imaju relativno malo zaposlenih u usporedbi s drugim djelatnostima koje su radno intenzivne (npr. prerađivačka industrija ili usluge smještaja i pripreme te usluživanja hrane). Najslabije rezultate kod malih i srednjih poduzetnika iskazuje građevinarstvo.

Veliki potiču male Ipak, treba naglasiti da od 2013. do 2015. dvadesetak velikih poduzeća zapošljava oko 25 posto svih zaposlenih na području županije. Također, ona stvaraju nove proizvode i usluge te tako pridonose povećanju konkurentnosti na razini cjelokupnoga gospodarstva županije, potičući mikro, mala i srednja poduzeća da unaprjeđuju svoju konkurentnost. Nemali je doprinos velikih poduzeća kad je riječ o poreznim doprinosima iz kojih se namiruju grad/općina, županija i država te od kojih izravne koristi ima stanovništvo. Slijedom navedenog, unatoč lošijim pokazateljima, može se zaključiti da ta poduzeća imaju nezamjenjivu ulogu u poduzetništvu i Primorsko-goranske županije i Hrvatske.

Županija je godinama vrlo aktivna i u području europskih integracija u kojem provodi brojne aktivnosti kako bi informirala javnost o pitanjima vezanima uz Europsku uniju putem elektroničkih i pisanih medija te organizira stručne seminare i radionice radi osposobljavanja za izradu kvalitetnih projektnih prijedloga.

U sklopu programa 'Jačanje ljudskih potencijala na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini za učinkovitu pripremu i korištenje fondova EU' Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije predstav-

TRENDOVI U MIKRO, MALOM I SREDNJEM PODUZETNIŠTVU

nici Upravnog odjela za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima tijekom 2013. u svojstvu regionalnog koordinатора održali su 25 besplatnih edukacija u 19 jedinica lokalne samouprave (Primorje, otoci, Gorski kotar) koje su obuhvatile sljedeće teme: Priprema projekata prihvatljivih za financiranje iz fondova EU, Javna nabava u kontekstu korištenja EU fondova, Financijsko upravljanje i kontrola provedbe EU projekata, Vještine upravljanja projektom državne potpore i EU fondovi, Izrada studija predizvedivosti/studija izvedivosti/analiza troškova i koristi EU fondova za potrebe gospodarstva.

Također, ova županija sudjeluje u brojnim projektima koji se financiraju iz Europske unije, a u sklopu brojnih programa. Osim u tim projektima, županija surađuje s regijama iz inozemstva, u sklopu bilateralne suradnje i unutar multilateralnih inicijativa kao što su euroregije (Jadransko-jonska euroregija, Euroregija Alpe – Jadran) i međunarodne organizacije (Skupština europskih regija, Konferencija perifernih pomorskih regija...). S međunarodnim aktivnostima županija je počela relativno brzo nakon osnutka. U početku se radilo o susretima s predstavnicima stranih zemalja. Još tijekom Domovinskog rata susreti s veleposlanicama pružali su mogućnost da se u sklopu mlade novostvorene države županija predstavi kao jedna od njezinih samoupravnih jedinica. Susreti su bili, a to su i danas, prigoda za predstavljanje županije, njezina kulturno-povijesnog naslijeđa, društvenih karakteristika, povoljnoga geografskog položaja, svih oblika gospodarstva itd.

Od osnutka do danas županiju su posjetili veleposlanici gotovo svih zemalja koje veleposlanstva imaju na našem području ili koji su mjerodavni za Hrvatsku, a čija su sjedišta u susjednim zemljama. Međunarodnom suradnjom županija se priključila temeljnim vanjskopolitičkim ciljevima Hrvatske u promicanju politike dobrosusjedskih odnosa, suradnji s demokratskim državama/regijama svijeta, pripremi za ulazak u članstvo EU. Međunarodnom suradnjom nastoji se pomoći i ostvarenju

Most je jedan od razloga zbog kojih je Krk uvršten među ključna županijska odredišta, i to ne samo kad je riječ o turizmu nego i proizvodnji

jednog od najvažnijih vlastitih ciljeva, razvoju u skladu s načelima održivosti. Županija je 10. studenog 1999. potpisala Povelju iz Aalborga, čime se obvezala da će svoj razvoj temeljiti na načelima održivosti. Aalboršku povelju potpisali su i mnogi gradovi i općine s područja županije. Omišalj je prva lokalna zajednica u Hrvatskoj koja je dobila prestižnu Europsku nagradu za održivi grad 1999., a godinu prije općinu Omišalj i grad Bakar UNESCO je uključio u svoj međunarodni projekt 'Urbanani razvoj i zalihe pitke vode'.

U europskim regijama Kako bi se uspostavili kontakti s regijama drugih zemalja, Županijska skupština na sjednici 12. svibnja 1998. donijela je Odluku o pokretanju aktivnosti radi uključivanja Primorsko-goranske županije u Skupštinu europskih regija. U punopravno članstvo te važne europske udruge primljena je na Generalnoj skupštini 1998. U suradnji s Istarskom županijom i Dubrovačko-neretvanskom županijom te regijom Friuli Venezia Giulia Primorsko-goranska županija 2002. organizirala je Ljetnu školu u Opatiji na kojoj je donesena 'Opatijska deklaracija' te pokrenuta inicijativa za suradnju svih jadranskih regija putem stalne suradničke mreže na Jadranu. Inicijativu je iznijela Odboru za institucionalna pitanja Doma regija Vijeća Europe. Odbor je prijedlog podupro i dalje ga iznio Kongresu lokalnih i regionalnih vlasti. Potpora tih institucija bila je presudna za kasniju provedbu Jadransko-jonske euroregije kao modela suradnje koji sjedinjuje transnacionalnu, transgraničnu i međuregionalnu suradnju na Jadranu, u skladu sa suvremenim standardima i brojnim primjerima diljem Europe.

Ciljevi su Jadransko-jonske euroregije stvaranje područja mira, stabilnosti i suradnje, zaštita kulturne baštine, okoliša, održivi gospodarski razvoj – posebno na području turizma, ribarstva, poljoprivrede, rješavanje prometnih i infrastrukturnih pitanja, potpora ulasku svih jadranskih država u Europsku uniju. Rad u Jadransko-jonskoj euroregiji podrazumijeva uglavnom rad u

PRIVATNI SEKTOR PREPOZNAO ZDRAVSTVENI TURIZAM

Zdravstveni turizam više nisu samo klasična opatijska, lošinjaska i crikvenička lječilišta. Propulzivnu djelatnost prepoznao je i privatni sektor. U županiji je lani 99 privatnih ustanova medicinske i stomatološke prakse, uz 369 milijuna kuna prihoda, ostvarilo čak 68 milijuna kuna dobiti. Ta visokoprotabilna djelatnost zapošljava 788 osoba u 15 županijskih mjesta. Najveća je stomatološka poliklinika Rident, predvodnik dentalnog turizma. Među najvažnijima su i specijalna bolnica Medico, poliklinika Smile, dentalna poliklinika dr. Jelušić, specijalna bolnica dr. Nemeč... Stoga je logično da se ove godine na opatijski Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu upisala druga generacija studenata na poslijediplomski interdisciplinarni studij Zdravstveni turizam.

komisijama, a Primorsko-goranska županija vodi Komisiju za transport i infrastrukturu.

Na skupštini Jadransko-jonske euroregije 2009. u Splitu pokrenuta je Inicijativa za donošenje Europske strategije za Jadran, kao svojevrzne prethodnice aktualnog procesa stvaranja Jadransko-jonske makroregije koja bi trebala biti donesena prema uzoru na prihvaćene strategije: Baltičku europsku strategiju i Dunavsku europsku strategiju, a koja bi trebala predstavljati integriranu razvojnu strategiju koja uključuje sudjelovanje lokalne, regionalne, državne i europske razine vlasti, kao preduvjet za, uz ostalo, efikasnije iskorištavanje sredstava iz europskih fondova.

Lideri zdravstvenog turizma Kada se govori o uspješnosti administracije županije, iznimno je važan Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj čija je pročelnica Melita Raukar. Zadaća je odjela, među ostalim, priprema, poticanje, provođenje i praćenje programa i mjera razvoja turizma i ugostiteljstva u skladu s Glavnim planom razvoja turizma Primorsko-goranske županije, praćenje stanja u gospodarstvu, predlaganje i provođenje mjera promicanja, razvoja, sustavnog unapređivanja i tehnološkog razvoja malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva te suradnja s domaćim i stranim institucijama i centrima koji se bave razvojem svih oblika gospodarske djelatnosti.

U Primorsko-goranskoj županiji ponosni su i što su uspješno brendirali zdravstveno-turistički proizvod te su danas lider u ponudi zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Godišnje se osigurava više od 50 milijuna kuna za zdravstvenu djelatnost, od čega isključivo za funkcioniranje zdravstvenih ustanova više od 44,6 milijuna kuna. U lječilište Veli Lošinj do sada je uloženo 13 milijuna kuna, tijekom 2016. i 2017. planira se uložiti još 10,2 milijuna kuna, a do 2020. daljnjih 20 milijuna kuna. Osim toga, tu je i niz dobro poznatih stomatoloških klinika i klinika za estetsku kirurgiju te visokokvalitetnih spa- i wellnes-centara. ■

Zlatko Komadina,

primorsko-goranski župan:

Rastu mikropoduzetništva, malog i srednjeg poduzetništva pomažu i županijski poticaji

U dvije je godine broj mikrotvrtki, malih i srednjih tvrtki narastao za više od 400, što je povećanje od oko pet posto. Njihov neto financijski rezultat povećao se za oko 37 posto, novostvorena vrijednost za više od devet posto, a narastao je i udjel investicija u ukupnom prihodu

razgovarala **SANJA MIKOLČEVIĆ PETRUŠIĆ**

sanja.mikolcevic@lider.media

Zlatko Komadina punih je 15 godina na čelu Primorsko-goranske županije. Razgovarali smo o specifičnostima Županije, razvoju poduzetništva, potpori, investicijama te planovima koje njegova županija želi ostvariti. Jedna je od najjačih hrvatskih županija, ima jaku industrijsku zonu, velik turistički potencijal te izvrstan prometni položaj.

• Dugogodišnji ste primorsko-goranski župan, gdje je Županija danas u odnosu na prije pet godina?

– Prema svim relevantnim pokazateljima, Primorsko-goranska županija danas je među najrazvijenijim hrvatskim županijama. Prema ostvarenom BDP-u od 97.924 kune po stanovniku druga smo županija, odmah iza Grada Zagreba. Jedna smo od samo četiri županije koje bilježe pozitivnu neto fiskalnu poziciju, što znači da više uplaćujemo u državni proračun nego što iz njega dobivamo; bilježimo stopu nezaposlenosti od 10 posto, što je za četiri posto niže od prosjeka u Hrvatskoj. U svome dugogodišnjem mandatu župana vodim politiku kontinuiteta tako da sve zacrtane ciljeve ostvarimo, premda ne uvijek željenim tempom, ipak ostvarimo. Veliki projekt su Centralna zona za gospodarenje otpadom Marišćina, prva takva zona

u Hrvatskoj, zatim proširenje kontejnerskog terminala na Brajdici kao najvećeg kod nas, na Trsatu je sagrađen Sveučilišni kampus, a započeta je i gradnja novoga KBC-a.

• Gdje je Županija u odnosu na Rijeku?

– Rijeka je sjedište i najveći grad u Županiji te je pokretač ukupnog razvoja PGŽ-a, dakle, ne samo područja Rijeke nego i rubnih goranskih, priobalnih i otočnih mjesta. Koordiniramo, usklađujemo i dogovaramo sve važne projekte i dobro surađujemo.

• Dojam je da se Županija razvila otkako su općine, nekada u sastavu grada Rijeke, dobile veće ovlasti, a da grad Rijeka stagnira. Je li to istina?

– Primorsko-goranska županija specifična je zbog svojih mikroregija, Gorskoga kotara, priobalja, otoka i naše je strateško opredjeljenje politika ravnomjernog razvoja svih dijelova Županije. To što ste uočili dokaz je da i mali stupanj decentralizacije može donijeti velike i vidljive iskorake za lokalnu zajednicu. Stoga i sada naglašavam da naša država mora decentralizirati sustav upravljanja prema uzoru na najrazvijenije države EU, što je korak prema ispunjenju najvažnijeg cilja, ravnomjernoga regionalnog razvoja i demografskog rasta.

• Industrijska zona Kukuljanovo privlači sve više tvrtki koje se onamo sele, privlačite li ih nekim posebnim mjerama?

– To je najveća i najstarija industrijska zona u državi, a njome upravlja tvrtka u vlasništvu lokalne samouprave. Činjenica da bilježi rast, razvija se, nadograđuje i povećava kvalitetu usluga još je jedan dokaz bržeg razvoja ako se daju veće ovlasti lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Inače, u suradnji s jedinicama lokanih samouprava na području Županije provodimo program razvoja malih poslovnih zona, i to u obliku sufinanciranja izrade projektne dokumentacije i gradnje objekata zajedničke komunalne infrastrukture. Osim povoljnije gradnje poslovanjem unutar malih poslovnih zona korisnik poduzetnik može iskoristiti neke pogodnosti, odnosno olakšice iz mjerodavnosti jedinica lokalnih samouprava. Od 2013. do 2016. Županija je za razvoj malih poslovnih zona ukupno izdvojila 2,437.500 kuna na području gradova Kastva, Raba, Kraljevice, Cresa, Delnica i Vrbovskoga te na području općina Matulji, Viškovo, Lopar, Lokva i Klana.

• S kojim se konkretnim problemima suočavate? Rijeka i okolica nekad su bile industrijsko središte, kako se danas razvijaju?

– Industrija i proizvodnja i dalje su iznimno važan gospodarski segment: brodogradnja, naftna industrija, farmaceutska, drvoprerađivačka industrija, no naša županija posljednjih godina bilježi rast mikropoduzetništva, malog i srednjeg poduzetništva. Od 2013. do 2015. ukupni broj mikrosu-bjekata, malih i srednjih subjekata narastao je za više od 400 tvrtki, što je povećanje od oko pet posto, a neto financijski rezultat u istome se raz-

Već petu godinu održavamo međunarodni Investicijski forum na kojem promičemo nacionalno, regionalno i lokalno važne projekte. Izmijenili smo i osuvremenili prostorni plan kako ne bi bio kočnica razvoja, a donijeli smo, i dalje jedini u Hrvatskoj, Strategiju razvoja do 2020.

Foto: PTXSELL

doblju povećao za oko 37 posto. Novostvorena vrijednost malih i srednjih poduzetnika povećala se za više od devet posto. Jedan od važnih pokazatelja rasta investicijske aktivnosti kod malih i srednjih poduzetnika jest udio investicija u ukupnom prihodu, koji je također rastao u posljednje dvije godine. Pozitivnim rezultatima svakako je pridonio ulazak Hrvatske u EU i povećanje izvoza robe i usluga na tržište EU, koje se većinom oporavilo od krize već i prije 2014. Također, takvu rastu je pridonijela i žilavost i prilagodljivost naših poduzetnika te snalažljivost u uvjetima krize. Sve to govori u prilog tomu da je mikropoduzetništvo, malo i srednje poduzetništvo važno za razvoj naše županije. Zato se trudimo poticati ga i pratiti rezultate kako bismo mogli reagirati i biti u skladu s potrebama poduzetnika.

• **Poduzimate li konkretne korake kako biste privukli investicije i strateške projekte, kako izlazite u susret poduzetnicima?**

– Nastojimo biti partneri investitorima, uklanjati administrativne zapreke, ubrzavati postupke u našoj ovlasti. Već petu godinu održavamo međunarodni Investicijski forum na kojem promičemo nacionalno, regionalno i lokalno važne projekte. Izmijenili smo i osuvremenili prostorni plan kako ne bi bio kočnica razvoja, a donijeli smo, još jedini u Hrvatskoj, Strategiju razvoja do 2020. Sufinanciramo kamate na kredite kod komercijalnih banaka, putem programa 'Poduzetnik u PGŽ-u' odobrili smo 43 kredita u od ukupno 40 milijuna kuna, otvorena su 172 radna mjesta.

U tijeku još jedan takav program s kreditnim potencijalom od 20 milijuna kuna. Provodimo i program poboljšana kreditiranja poduzetništva i obrta 'Kreditom do uspjeha 2014.' i 'Mjera 1. – kreditom do konkurentnosti.' U suradnji s Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta provodi se program za koji su banke osigurale kreditni potencijal od 12 milijuna kuna. Županija i Ministarstvo subvencioniraju kamatnu stopu s dva posto, pa je ona za poduzetnika 1,5 do dva posto na godinu. Krediti su namijenjeni mikrotrgovačkim društvima, malim i srednjim trgo-

I Županija i Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta subvencioniraju kamatnu stopu s dva posto pa ona za poduzetnika iznosi od 1,5 do dva posto. Za taj su program mikrotrgovačkim društvima, malim i srednjim trgovačkim društvima, obrtima te profitnim ustanovama banke osigurale 12 milijuna kuna

vačkim društvima, obrtima te profitnim ustanovama za ulaganja u proizvodne djelatnosti, kupnju ili uređenje proizvodnih pogona, nabavu opreme i dijelom za obrtna sredstva. Odobrena su četiri kredita, a prema podacima poduzetnika u podnesenim zahtjevima za kredit otvoreno je 17 novih radnih mjesta.

• **Vaša županija ima atraktivna turistička središta, od Opatije do Lošinja. Koliko pridonosi njihovu napretku?**

– Županija je bila i ostat će partner poduzetnicima te nastojimo žurno odgovoriti zahtjevima investitora kad je u pitanju izdavanje dozvola za gradnju, koncesioniranje pomorskog dobra te već spomenute intervencije u prostorne planove. Vjerujem da su to prepoznali i investitori, koji su u turističkom sektoru posljednjih godina pokrenuli snažan investicijski ciklus. Nama je turizam jedna od glavnih gospodarskih grana, što nas jako raduje. Još od 2010. provodimo i program 'Poduzetnik u turizmu' čiji je cilj unapređenje kvalitete smještaja i ukupnog sadržaja županijske turističke ponude te povećanje konkurentnosti županijskoga turističkog proizvoda. Primorsko-goranska županija poduzetnicima u turizmu omogućuje povoljnije financiranje projekata, što pridonosi razvoju turističkog proizvoda, unapređenju poslovanja te omogućuje zadržavanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta. U šest godina za četrnaest je poduzetničkih projekata angažiran kreditni potencijal od deset milijuna kuna i otvoreno je trideset radnih mjesta. ■

Rijeka

NAJVEĆA LUKA POSTAJE GRAD ZNANJA I NOVIH TEHNOLOGIJA

Pet najvažnijih djelatnosti riječkoga gospodarstva jesu prerađivačka industrija, prijevoz i skladištenje, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, trgovina te građevinarstvo. Te su djelatnosti na temelju podataka iz Fininih godišnjih financijskih izvještaja za 2015. ostvarile 85 posto prihoda riječkoga gospodarstva. Rast prihoda veći je od porasta rashoda, što upućuje na povećanje djelatnosti u poslovanju. Posebno je važno izdvojiti djelatnosti prerađivačke industrije, koja je lani ostvarila rast od 21 posto, i građevinarstva, koje nikad nije imalo rast veći nego lani – 51 posto, i vraća se na predkrizni prihod veći od milijarde kuna.

Rast zaposlenosti Broj zaposlenih porastao je u svim djelatnostima. U pet ključnih djelatnosti zaposleno je 75,4 posto svih zaposlenih u Rijeci, što govori o njihovoj važnosti u strukturi i perspektivi razvoja riječkoga gospodarstva. Ističe se rast pokazatelja u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima. To se prije svega odnosi na sve više poduzetnika i povećanje prihoda u području projektiranja, posebno u segmentu brodogradnje, arhitektonskih djelatnosti te znanstvenog istraživanja i razvoja. Posebno je to važno jer je Grad u strateškim dokumentima kao jedan od prioriteta postavio cilj da na temelju društva znanja i novih tehnologija želi razvijati konkurentno gospodarstvo. Ako uzmemo podatak da je u segmentu stručnih, znan-

U stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima dobit je lani povećana za 10 posto i iznosi 70 tisuća kuna po zaposlenome. Taj segment iznimno je važan, posebno zbog novostvorene vrijednosti. U toj su misiji važni suradnja i partnerski odnos i s poduzetnicima i sa Sveučilištem u Rijeci

stvenih i tehničkih djelatnosti bruto dobit u 2015. povećana za 10 posto te da po zaposlenom iznosi 70 tisuća kuna, to govori da taj segment mnogo znači riječkom gospodarstvu, posebno novostvorenoj vrijednosti. U toj su misiji Gradu svakako važni suradnja i partnerski odnos ne samo s poduzetnicima nego i sa Sveučilištem u Rijeci, s kojim surađuje na mnogo projekata. Razvojni fokus upravo je na prijenosu tehnologije iz akademske zajednice u poslovnu. Niz je i probitačnih malih i srednjih poduzetnika koji se i pojedinačno i zajedno probijaju na globalno tržište. Posebno se to odnosi na projektantske tvrtke u sektoru brodogradnje koje svjedoče o velikom znanju koje se prepoznaje globalno.

Europska prijestolnica kulture Kad je riječ o projektima i programima od kojih su neki aktualni, a neki se provode već godinama, treba naglasiti projekte 'Europska prijestolnica kulture (EPK) 2020.' i 'Urbana aglomeracija Rijeka', što bi trebalo utjecati na rast urbanog turizma na području grada Rijeke koji već ostvaruje dobre rezultate zahvaljujući valorizaciji kulturne, industrijske i ostale baštine kojom grad i njegova okolica obiluju. Također, može se očekivati da će ti projekti dati dodatni vjetar u leđa i omogućiti lokalnim poduzetnicima da unutar njih pronađu i priliku za sebe. Grad Rijeka provodi i razvija niz mjera i programa koji neposredno utječu na razvoj maloga gospodarstva i povećavaju njegovu konkurentnost. Naime, još je 2008.

Rijeka donijela Opći program mjera poticanja razvoja poduzetništva tako što su se sistematizirale postojeće aktivnosti Grada na poticajima poduzetništvu radi njihove transparentnosti i lakše komunikacije s poduzetnicima. Zbog globalne krize i njezina utjecaja na riječko gospodarstvo Program je tijekom godina slijedio potrebe poduzetnika te je više puta dopunjavan, pa danas obuhvaća 24 mjere. Unutar toga 14 mjera odnosi se na neposredne potpore poduzetnicima dodjelom nepovratnih subvencija i mogućnosti uporabe povoljnih uvjeta poslovnih prostora Grada u sklopu poduzetničkog inkubatora i Startup inkubatora za mlade.

Nepovratne subvencije poduzetnicima najveći su segment programa strukturiranog u 12 mjera. Sustav nepovratnih subvencija (potpora malih vrijednosti) provodi se dodjelom potpora 50 – 80 posto realiziranih troškova (ovisno o pojedinoj mjeri) koje poduzetnici mogu ostvariti javnim pozivom. Minimalni iznos subvencije nije definiran, a maksimalni ovisi o pojedinoj mjeri i iznosi 15 – 100 tisuća kuna. Od 2008., odnosno početka provedbe programa, dodijeljeno je više od 800 subvencija u vrijednosti od oko 10,5 milijuna kuna.

Pomoć startupovima Rijeka je jedan od prvih gradova u Hrvatskoj koji je prepoznao važnost pomoći poduzetnicima u početnoj fazi ostvarivanja poduzetničkih ideja i pothvata. Zato su prije gotovo dva desetljeća osnovana dva poduzetnička inkubatora koja riječkim poduzetnicima nude povoljne uvjete najma poslovnog prostora. Poduzetničkim inkubatorom za račun Grada upravlja Riječka razvojna agencija Porin. Također, slijedom kretanja na tržištu rada i zahtjeva mlađe populacije za ulazak u svijet poduzetništva i potencijala koje omogućuje Sveučilište u Rijeci Grad je potkraj 2012. počeo projekt Startup inkubatora za mlade. Namijenjen je studentima te mladim osobama ili timovima do 29 godina kojima uz besplatnu mentorsku nudi i savjetodavnu pomoć.

Tu je i program 'K.E.Š.' za mlade poduzetnike kojim Grad Rijeka u suradnji s Domom mladih potiče razvoj poduzetničkih sposobnosti učenika osnovnih škola. Od siječnja do lipnja 2016. za učenike sedmih i osmih ra-

Rijeka već osam godina provodi i dopunjuje Opći program mjera poticanja razvoja poduzetništva koji danas obuhvaća 24 mjere: od neposrednih potpora nepovratnim subvencijama i mogućnošću uporabe povoljnih uvjeta poslovnih gradskih prostora do poduzetničkog inkubatora i Startup inkubatora za mlade

Pet najvažnijih djelatnosti*

- prerađivačka industrija
- prijevoz i skladištenje
- stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
- trgovina
- građevinarstvo

* prema Fininim podacima, ostvaruju 85 posto prihoda riječkoga gospodarstva

zreda održano je 18 redovitih radionica od 36 školskih sati, vrlo uspješna vikend-škola poduzetništva 'KESH APPS – osmislimo novu mobilnu aplikaciju' za učenike šestih i sedmih razreda te 14 radionica 'Tvornice igračaka' na kojima su učenici od trećega do šestog razreda samostalno razvijali igre i igračke. Edukativna računalna igra 'Kesh up' u sklopu projekta 'EnterYOUTH' (koji sufinancira OP Slovenija – Hrvatska 2007. – 2013.) došla je priznanje na globalnoj razini, ono komisije MEDEA Awards. Tako se ta računalna poduzetnička simulacija u konkurenciji od dvjesto prijavljenih projekata svrstala među 11 najboljih.

Razvoj riječke luke Očekivanja Rijeke od Vlade najviše se odnose na Luku Rijeka. Luci je prijeko potrebna ubrzana gradnja prometne infrastrukture u sklopu projekata gradnje Zapadnoga lučkog terminala, ceste D-403 i dvotračne pruge od Delnica do Šapjana. Od svega je jedino u tijeku gradnja prve faze Zapadnoga lučkog terminala, za koji će se razraditi novi koncesijski model. Rijeka se već pozicionirala na globalnom tržištu, ali sada je na državi da ubrza pripreme željezničkih i ostalih prometnih projekata za sredstva EU.

Riječka luka polako postaje sve prepoznatljivija kao odredište za kružna putovanja za koje interes pokazuje sve veći broj brodara. Ljetos su u Rijeku nastavili dolaziti i turistički jedrenjaci koji na sedmodnevna putovanja kreću iz najveće luke hrvatskog Jadrana. Sve to pridonosi jačanju Rijeke kao velikog središta za lučko-teretni promet, ali i putničko-pomorski. Štoviše, Rijeka bi mogla postati i središte intermodalnog prometa, a posebno s izgradnjom novog terminala na Škrljevu, što je i navedeno u državnoj Strategiji prometa do 2030. Na području grada od siječnja do kraja listopada ove godine u prosjeku su bila ukupno 2622 raspoloživa ležaja. U funkciji su bila četiri hotela s 554 ležaja, dva prenoćišta s 396 ležajeva, šesnaest hostela s prosječnim brojem od 469 ležajeva te privatni smještaj s 310 smještajnih jedinica i 1203 ležaja. Ostvareno je 103.956 dolazaka, što je sedam posto više u odnosu na isto razdoblje 2015. Najviše noćenja ostvarili su državljani Italije, Njemačke, BiH, Francuske, Španjolske te drugi.

Vojko Obersnel,

gradonačelnik Rijeke:

Stvara se riječka urbana cjelina od Mošćeničke Drage do Kraljevice

U urbanoj su aglomeraciji Rijeka, Opatija, Kastav, Kraljevica, Mošćenička Draga, Lovran, Viškovo, Klana, Kostrena i Čavle. Očekujemo velika poboljšanja u gradskom prijevozu i toplinarstvu te nove turističke rute na temelju kulturne baštine

razgovarala **KSENIJA PUŠKARIĆ**

ksenija.puskaric@lider.media

Rijeka je smještena na samo 44 četvorna kilometra i s više od tri tisuće stanovnika po četvornome kilometru najgušće je naseljen grad u Hrvatskoj, pa i šire. To je stvarnost. Još 1993. administrativnim je potezom tadašnje vlade odvojena od zaleđa, pa tako i od Bakra i industrijske zone koju je gradila, te je svedena na tu skromnu kvadraturu, što zasigurno ograničava razvoj. Unatoč toj dramatičnoj promjeni u Rijeci su ostali ljudi s iskustvom koji su stvorili novi, gospodarski drukčiji grad. Ekonomska struktura riječkoga gospodarstva potpuno je promijenjena u proteklih 20-ak godina pa danas umjesto državnih većinom ima privatne tvrtke, a umjesto sustava s mnogo zaposlenih dominiraju mali i srednji poduzetnici, kaže gradonačelnik Vojko Obersnel.

• Gospodarska tranzicija 'grada koji teče' zapravo nije bila bezbolna...

– U gospodarskoj tranziciji kroz koju smo prošli ipak smo uspjeli sačuvati, ali i unaprijediti, Luku te Brodograđevnu industriju 3. maj i Brodograđilište 'Viktor Lenac', velike gospo-

darske subjekte koji su pronašli svoje mjesto i odlično se prilagodili novome ekonomskome modelu. Bit našeg izvoza upravo je u brodogradnji, a važna je i povezanost malih i srednjih tvrtki s proizvodnjom. Razvile su se i neke druge važne proizvodne tvrtke s naglašenim izvoznim potencijalom, poput JGL-a, koji je u 2015. čak 76,92 posto prihoda ostvario na tržištima diljem svijeta. Inače, Rijeka je u uzlaznom gospodarskom trendu, pa je tako lani zabilježen rast broja zaposlenih od ukupno 4,8 posto i u svim glavnim djelatnostima. Pozitivan je trend ponajprije povezan s 3. majem, Lukom Rijeka i JGL-om, ali i nizom malih i srednjih poduzetnika koji uporno osvajaju nova tržišta. Svi osnovni ekonomsko-financijski pokazatelji riječkih poduzetnika u 2015. upućuju na povećanje gospodarske aktivnosti. Posebno treba izdvojiti rast ukupnih prihoda koji su u odnosu na 2014. porasli za 12 posto i dosegli gotovo 18,3 milijarde kuna.

• Koliko je Grad dobio, a koliko izgubio zbog toga što je najvažniji i najveći terminal Luke Rijeka u koncesiji do 2041.?

– Rijek je o tzv. win-win kombinaciji – svi smo na dobitku, nema onoga tko je pritom nešto izgubio. Najvažnije je što imamo kapaciteta i tehnologiju za primitak novog tereta. Moramo

znati da Luka Rijeka s partnerima nastupa u vrlo teškoj konkurenciji na globalnom tržištu. Konkuriraju joj druge sjevernojadranske luke i još više učinkovite sjevernoeuropske luke. Ipak, kad brodovi krenu s Dalekog istoka u Europu preko Sueskog kanala, riječka luka najbliža je svim poslovnim središtima u Europi, što je naša stvarna konkurentna prednost na globalnom tržištu.

• Može li se Rijeka u takvim uvjetima još pozicionirati kao globalna točka svjetskog prometa robe i usluga?

– Za realizaciju razvoja riječkoga prometnog pravca ključni su državni projekti u riječkoj luci i razvoju željeznice. Upravo smo to i zacrtali u Strategiji razvoja grada Rijeke od 2014. do 2020. Dakle, Grad nije samo pasivan subjekt koji čeka provedbu zacrtanih projekata. U suradnji s državnim tijelima projekti se stalno prate i na tome rade timovi najboljih ljudi i iz državnih tvrtki i Grada. Gradi se novi veliki kontejnerski terminal na Zagrebačkoj obali vrijedan 70 milijuna eura, kao i veliko novo lučko skladište na Škrleju vrijedno 300 milijuna eura, završeni su projekti za gradnju ceste D 403, pristupne ceste terminalu, osigurana su sredstva iz europskih fondova za projektiranje i rekonstrukciju željezničke

*Nakon što završe
infrastrukturni
projekti, Rijeka ima
velike izgleda da
postane globalna
točka svjetskog
prometa robe
i usluga*

pruge, u što smo također uključeni. Vjerujem da ćemo ostvariti i taj, najsloženiji cilj. Nakon završetka tih projekata Rijeka ima velike izgleda da postane globalna točka svjetskog prometa robe i usluga.

• Urbanoj aglomeraciji Rijeka nedavno je odobreno 50 milijuna eura nepovratnih sredstava iz fondova EU. Kojim će projektima rezultirati taj sporazum?

– U urbanoj su aglomeraciji uz Rijeku Opatija, Kastav, Kraljevica, Mošćenička Draga, Lovran, Viškovo, Klana, Kostrena i Čavle. Naš zajednički zadatak bio je napraviti pakete projekata koji su sada spremni za pregovore s mjerodavnim državnim tijelima, i to za teme kao što su kulturna baština u funkciji turizma, napredna poslovna infrastruktura, mladi, financiranje novih socijalnih usluga, obnova bivših vojnih i industrijskih područja, toplinarstvo i javni gradski prijevoz. Do kraja 2016. mora biti definiran akcijski plan s popisom projekata, a u tijeku su pregovori s mjerodavnim državnim tijelima. Planiramo novi sustav startupova i mnogo aktivnosti za zapošljavanje mladih, zadovoljan sam što smo naglasili upravo to. Očekujemo velika poboljšanja u sustavu javnoga gradskog prijevoza i toplinarstva, ali i nove turističke rute na temelju kulturne baštine.

• U kojoj je fazi gradnja marine za megajahte?

– Marina za megajahte planirana je unutar sušačke luke, poznate i kao luka Baroš. Međutim, budući da se kopneni dio te luke izravno nastavlja na površinu Delte, Lučka uprava Rijeka i Grad Rijeka pokušavaju animirati ulagače zainteresirane za realizaciju cjelovitog područja, a ne samo pojedinih njegovih dijelova koji su trenutačno najzanimljiviji. Provedba teče sporo zato što je cijelo područje pomorsko dobro kojim upravlja Lučka uprava i za sada je jedini mogući način upravljanja koncesija. S obzirom na to da je predviđena gradnja više stanova, hotela i sličnih sadržaja, investitori baš nisu zainteresirani za takav model upravljanja, zato država to treba riješiti ako želimo da projekt zaživi. Dobro je što se u posljednjih nekoliko godina prostor putničke luke upotrebljava kao privezište za megajahte iz cijelog svijeta.

• U Rijeci je pregršt malih i srednjih poduzetnika čiji su rezultati sve bolji. Koliko im pomažu Razvojna agencija Porin i riječki Startup inkubator?

– Da, mali poduzetnici dominiraju u strukturi riječkoga gospodarstva, i to prema broju poduzetnika (99 posto) i broju zaposlenih (53 posto). Također, mali riječki poduzetnici ostvaruju 43 posto ukupnih prihoda i imaju udio od 43 posto

investicija u dugotrajnu imovinu, a u 2015. su u odnosu na 2014. povećali investicije za 27 posto te istodobno smanjili financijske rashode za 11 posto. Inkubatori u Riječkoj razvojnoj agenciji Porin i Startup inkubator za mlade, čiji je osnivač Grad Rijeka, sigurno pridonose tim izvršnim rezultatima jer poduzetnicima daju vjetar u leđa u razdoblju u kojemu su najranjiviji, na početku poslovanja.

• Za razvoj gospodarstva zaslužna je i suradnja sa Sveučilištem u Rijeci. Kakva su dosadašnja iskustva?

– Grad Rijeka i Sveučilište u Rijeci izvrsno surađuju. Plod je te suradnje, među ostalim, gradnja kampusa na Trsatu, na zemljištu koje je Grad bez naknade prepustio Sveučilištu, ali i sagradio potrebnu infrastrukturu, poput pristupnih cesta. Ta je suradnja možda najvažnija u razvoju novih tehnologija i sofisticirane industrije u gradu o kojoj sam već govorio. Tako usmjerenog razvoja – kojem Grad Rijeka teži i, sa zadovoljstvom mogu reći, uspijeva u tome – nema bez obrazovanja, pa tako ni suradnje sa Sveučilištem.

• Kakvi su turistički pokazatelji Grada? Mogu li industrija i turizam funkcionirati zajedno?

– Čini se da mogu. Naime, u naš grad dolazi sve više turista i turizam zauzima važnu ulogu u lokalnom gospodarstvu. Primjerice, platforma za rezervaciju smještaja booking.com Rijeku je svrstala među pet odredišta koja najbrže rastu u Hrvatskoj, a međunarodna strukovna asocijacija European Cities Marketing, koja okuplja 120 europskih gradova, kaže kako je Rijeka 2011. do 2015. ostvarila najveći prosječni godišnji rast od 19,8 posto od svih analiziranih gradova. Ti dobri rezultati nisu slučajni, riječ je o osmišljenoj politici, suradnji između Grada i Turističke zajednice te, naravno, hotelijera, iznajmljivača, ugostitelja i svih drugih uključenih u tu djelatnost.

• Rijeka je nedavno dobila titulu Europske prijestolnice kulture 2020. Što to znači za grad i koliko može pridonijeti njegovu razvoju?

– U sklopu projekta realizirat će se i važni infrastrukturni objekti u gradu, stvorit će se novo kulturno i gradsko središte na prostoru danas napuštenog industrijskog pogona smještenoga gotovo u središtu grada. Isto tako, Europska prijestolnica kulture omogućit će otvaranje novih radnih mjesta u kulturnoj industriji. Naravno, ta će titula u grad privući dodatne posjetitelje i, logično, pridonijeti daljnjem razvoju turizma. Dakle, bit projekta nije samo 2020. nego trajne promjene koje će gradu i njegovim stanovnicima donijeti novu vrijednost i kvalitetu života i dugo nakon godine u kojoj će nositi titulu. ■

OPATIJA

GRAD U KOJEM PODUZETNICI ŽIVE OD TURIZMA I ZA TURIZAM

Smještena u Kvarnerskom zaljevu gdje se Mediteran najdublje usjekao u kopno srednje Europe, zaklonjena od jakih vjetrova otocima i Učkom, Opatija je još od vremena Austro-Ugarske prvo i jedno od najpoznatijih turističkih odredišta u Hrvatskoj i prijestolnica ekskluzivnog turizma na Jadranu.

Kolijevka turizma Opatija je i mjesto u kojem se dogodila prva velika turistička investicija na našim prostorima. Naime, 1884. otvoren je hotel Quarnero, današnji Kvarner. Danas je Opatija, pod nadzorom svojega gradonačelnika Ive Dujmića, jedan od gospodarski najuspješnijih gradova u Hrvatskoj, koji svojim stanovnicima nudi niz olakšica i subvencija, a gospodarstvo se većinom oslanja na razvoj turizma i uslužnih djelatnosti. Proteklih nekoliko godina realizirane su i brojne investicije u hotelske objekte (Bevanda, Navis, Royal), a stalno raste i broj privatnih iznajmljivača. Kada usporedimo 2016. s 2012., hotelski kapaciteti povećali su se za devet posto, dok je povećanje u kapacitetima privatnih iznajmljivača iznosilo golemih 60 posto.

Osim turizma, u gradu su shvatili da osim u taj kotač zamašnjak ekonomije treba ulagati u grane koje ga nadopunjuju. Prije svega one koje teže održivom razvoju. Osnovna je namjera stvaranje okvira za insti-

Uz turistički kotač zamašnjak Opatija ulaže u grane koje ga dopunjuju, prije svega one koje teže održivom razvoju.

Osnovna je namjera stvaranje okvira za institucionalni razvoj znanosti u tehnologiji

tucionalni razvoj znanosti, na području tehnologija, pa je stoga u Villi Antonio, gdje djeluje i Centar izvrsnosti Jean Monnet, koji u suradnji sa Sveučilištem Rijeka aktivno promiče te ciljeve, 2013. otvoren i tehnološko-edukativni centar MIPRO.

Grad želi dodatno ohrabriti lokalne poduzetnike i programom poticanja. U vrijeme najjače ekonomske krize gradska vlast skrojila je ciljane mjere pomoći lokalnom gospodarstvu, a pritom nije zaobišla ni mlađu populaciju u jačanju njezine konkurentnosti na tržištu rada, ne bi li joj pomogla u amortizaciji negativnih poslovnih trendova koji su zahvatili svjetska gospodarstva.

Poticajne mjere Program poticajnih mjera za 2016. uglavnom se naslanja na lanjski, a prije definiranja prošao je i savjetovanje s javnošću. Dakle, u njemu su detaljno razrađeni poticaji za sve kategorije, kao prijašnjih godina, no ove se godine proširio i na gradsko subvencioniranje kamata (s dva posto) na sve programe kreditiranja poduzetnika. Sredstva iz Programa poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva za 2016. bila su rezervirana za pomoć mikro i malim poduzetnicima sa sjedištem ili poslovnom jedinicom na području Opatije, neprofitnim organizacijama koje djeluju na njezinu području, obrtnicima te OPG-ima, s prebivalištem

ili poslovnom jedinicom na području grada. Za svaku novozaposlenu osobu s navršenih 30 godina na dan zasnivanja radnog odnosa Grad je osigurao jednokratni poticaj od 5000 kuna i 12 mjesečnih poticaja u visini do 20 posto bruto plaće, a najviše do 1500 kuna na mjesec. Za svakog novozaposlenog koji na dan zasnivanja radnog odnosa ima do 30 godina osigurani su jednokratni poticaj od 6000 kuna i 12 mjesečnih poticaja u visini do 25 posto bruto plaće, a najviše do 1800 kuna na mjesec. Za svaku novozaposlenu osobu s invaliditetom osiguran je pak jednokratni poticaj od 10.000 kuna i 12-mjesečni poticaj do 30 posto bruto plaće, a najviše do 2500 kuna na mjesec.

Strategija razvoja Opatije izrađena je pak uz veliku potporu i suradnju naručitelja i svih njegovih sastavnica, od stručnog tima u kojem su zastupljeni svi profesionalni nositelji javnih funkcija do Partnerskog odbora koji su činili predstavnici najšireg kruga zainteresiranih građana, javnih i poslovnih subjekata. Strategiju je Gradsko vijeće jednoglasno prihvatilo te je osnovana radna skupina za njezinu provedbu. S obzirom na to da je strategija plod suradnje s Fakultetom za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, riječ je o uspješnoj sprezi znanosti i prakse.

Razumljiva Strategija razvoja U gradu žele da Strategija razvoja bude razumljiv, jednostavan i primjenjiv dokument. Strateški ciljevi na kojima se temelji jesu: održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje; uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije; visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika. Iz toga je proizašlo i osam strateških razvojnih prioriteta: načela održivosti; zadržavanje visoke razine čistoće mora, vode, zraka i tla; usklađivanje obrazovanja i razvoja ljudskih resursa s potrebama gospodarstva; zaustavljanje pada broja stanovnika; sustavno povećavanje konkurentnosti, atraktivnosti i kvalitete ponude; razvoj zaleđa temeljen na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekološkoj poljoprivredi i uzgoju autohtonih sorti (tradicijskih); poticanje realizacije kapitalnih infrastrukturnih projekata te razvoj grada visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti.

Među kapitalnim je investicijama sportska dvorana koja nosi ime Marina Cvetkovića, opatijskog košarkaša i poginulog branitelja Domovinskog rata. Dvorana, koja je bila višedesetljetni san naraštaja opatijskih sportaša, proteže se na 11.000 četvornih metara, veliki sportski teren ima 1217 sjedećih mjesta zajedno s pomičnim tribinama koje su s jedne strane glavnoga sportskog terena. U nastavku je i manja dvorana koja služi za zagrijavanje, odnosno za rekreaciju i sportove poput badmintona, karatea i stolnog tenisa. U suterenu objekta nalazi se parkiralište sa 144 mjesta, od čega sedam za invalide. Također, uz dvoranu je osigurano pet parkirališnih mjesta za autobuse.

Druga je velika investicija gradnja dječjeg vrtića na lokaciji Punta Kolova. Opatijski vrtić, čija je gradnja počela u rujnu ove godine, financiran je od prodanih

Pismo namjere Šangaja i Opatije potpisali su predsjednici turističkih zajednica Jin Song Yang i gradonačelnik Ivo Dujmić

Turistički most Opatija – Šangaj

Grad Opatija intenzivno nastoji uspostaviti međunarodnu suradnju s europskim i svjetskim odredištima. Takav strateški plan trebao bi rezultirati dolaskom ciljane grupe gostiju; onih veće platežne moći. Najvažniji takav sporazum o suradnji dogovoren je proteklog vikenda s predstavnicima Šangaja, najvećega grada Kine, koji su potpisali pismo namjere o suradnji na području turizma te povećanju obostranih dolazaka gostiju. Opatija je tako postala turistički most između Šangaja i ovog dijela Europe. Grad Opatija planirano razvija odnose s Kinom, financirajući i boravak kineskih profesora koji predaju kineski jezik i poslovne običaje na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji. Kako se moglo čuti, sljedeće godine planira se i odlazak izaslanstva Ministarstva turizma u Kinu radi daljnjeg nastavljanja započetih akcija na tom iznimno zanimljivom i potentnom tržištu.

cavtatskog dijela dionica Liburnia Riviera Hotela. Planirana je gradnja pet objekata, na zemljištu u vlasništvu Grada koje je prostorno-planskom dokumentacijom predviđeno za tu namjenu. Površina parcele je 7620 četvornih metara, a bruto građevinska površina iznosi 3497 metara. Novi vrtić imat će 12 odgojnih skupina za smještaj 199 djece, organiziranih u četiri jasličke skupine i osam vrtićkih. Pri projektiranju vrtića težilo se održivoj, ekološki izvedivoj građevini koja će djelomično imati zeleni krov na kojem će biti postavljeni solarni kolektori. Novi dječji vrtić rezultat je suradnje Talijanske unije, Sveučilišta u Trstu, Zajednice Talijana Opatije i Grada Opatije te je u njemu predviđen i smještaj djece koja će pohađati program na talijanskom, jeziku najbrojnije opatijske manjine.

'Zero Waste' O kvaliteti i stručnosti gradske uprave najbolje svjedoče mnogobrojne nagrade koje je Opatija dobila posljednjih nekoliko godina. Treba izdvojiti Plavi cvijet HTZ-a za prvo mjesto u kategoriji mjesta iznad 10.000 stanovnika za 2011., Zlatno turističko srce jugoistočne Europe iste godine, a ove godine Opatija je osvojila nominaciju za Međunarodni zlatni cvijet 2017.

Brojni su i projekti EU u kojima grad sudjeluje ili je sudjelovao. 'Zero Waste' financiran je iz programa IPA Jadranske prekogranične suradnje 2007. – 2013., a njegovi su ciljevi bili eliminiranje negativnog utjecaja na okoliš uzrokovanog velikim okupljanjima, transformacija otpada zbog turističkih tokova u novi resurs za lokalnu zajednicu, stvaranje web-mreže postojećih događaja i festivala sa smanjenim utjecajem na okoliš. Projekt '365 dana rivijere' ostvaren je zajedno sa slovenskim partnerima Piranom i Portorožom. Njime se željelo formirati i uspostaviti integralni turistički proizvod kulturnog turizma na prekograničnom području rivijera Opatije i Portoroža. Trenutačno dva projekta kandidiraju za natječaj EU prekogranične suradnje (Interreg Central Europe, Adrion), a rezultati se očekuju uskoro. ■

PROMO

Ivo Dujmić,
gradonačelnik Opatije:

INVESTITORI DOLAZE U OPATIJU JER IMAMO I INFRASTRUKTURU I VIZIJU

Važno je da se ne prilagođavate isključivo zahtjevima investitora, nego da oni svoje planove prilagode postojećem okviru. Mi imamo lokacije, znamo što želimo i dajemo ponudu privatnim investitorima. Imamo mnogo propisa koji im olakšavaju život i ubrzavamo procese

razgovarao **LUKA FIŠIĆ**

luka.fisic@lider.media

Ivo Dujmić, opatijski gradonačelnik, prije drugih je turističkih radnika shvatio dvije stvari. Da biste bili uspješno turističko odredište, osim mora i prirodnih ljepota turistima morate ponuditi zabavne sadržaje, što pak iziskuje gradnju infrastrukture. Druga stvar na kojoj je Dujmić inzistirao jest otvaranje najmnogoljudnijem svjetskom tržištu, kineskome. Na prvu inicijativu ljudi su gledali sumnjičavo, a na drugu s podsmijehom. Opatija je pod ravnanjem bivšeg pomorca i rođenog Opatijca Dujmića, koji je na čelu grada od 2009., danas ponovno na karti ekskluzivnih mediteranskih odredišta, kvaliteta života njezinih stanovnika nikad nije bila veća, a grad zahvaljujući 'šangajskoj vezi' postaje spona između Kine i ovog dijela Europe.

• **Kako se razvijala Opatija tijekom vašega mandata? Gdje je danas u odnosu na nekoliko godina prije?**

– S ponosom mogu reći da Opatija svake godine sve više gospodarski napreduje, kao što raste i kvaliteta života u gradu. Godine 2014. otvorena je multifunkcionalna sportska dvorana 'Marino Cvetković' koja ima teretanu, dječju igraonicu, frizerski salon, prostorije za masažu, saunu, mini-wellness, spa-centar, kafić, konferencijski centar, dvoranu za sastanke... Započeto je preuređenje luke koje će trajati godinama; radit će se periodično jer je riječ o uistinu golemom ulaganju koje će uvelike utjecati na daljnji razvoj Opatije. Luka je donedavno bila u doista katastrofalnom stanju. S talijanskom smo zajed-

nicom u rujnu počeli graditi vrtić za dvjestotinjak djece na parceli od 7620 četvornih metara na lokaciji Punta Kolova. Vrijednost je toga zdanja 38 milijuna kuna i gradit će se novcem od prodanih dionica Liburnia Riviera Hotela. Uredili smo gradske plaže. Plave zastave, potvrda vrhunске svjetske kvalitete u čistoći, očuvanosti i uređenosti, vijore se sada našim plažama. Iza bivšeg hotela Imperial gradi se kulturno-turistički centar. Ta zgrada bit će visoka 22 metra, a na četiri etaže bit će smješteno kino, kazalište i izložbeni prostor, ali i kongresne dvorane. Preuredili smo slavne Amerikanske vrtove u srcu Opatije s kojih se pruža pogled na cijeli Kvarnerski zaljev, a koji su donedavno bili potpuno zapušteni. Najvažnije je ono što se ne vidi, vodoopskrba i odvodnja. Sva kućanstva imaju vodoopskrbu, a zasad više od 60 posto kućanstva odvodnju. Više od 250 milijuna kuna uloženo je u taj sustav. Sada pripremamo i dokumentaciju za povlačenje novca iz fondova EU i pročišćivač drugoga stupnja. Gradimo i novi dom zdravlja. Svi su natječaji transparentni, u tome smo jako iskoračili. Sve državne revizije ocijenile su nas najvišom ocjenom.

• **Jeste li zadovoljni proteklom turističkom sezonom?**

– Ako usporedimo ovu godinu s 2012., hotelski kapaciteti povećali su se za devet posto. Godine 2012. hoteli su imali 4861 ležaj, a danas u Opatiji ima 5307 kreveta. Kao jedno od rijetkih cjelogodišnjih odredišta u Hrvatskoj u protekle četiri godine bilježimo stalan rast turističkog prometa, a pozitivan trend nastavlja se i u 2016.; do početka studenog ostvareno je tri posto više noćenja u odnosu na isto razdoblje 2015. Ove godine u Opatiji je boravilo 374.932 gostiju koji

su ostvarili 1,149.030 noćenja. Ako pak usporedimo rekordnu 2015. s 2012., u Opatiji je ostvareno 19 posto više dolazaka i 13 posto više noćenja. Prema sadašnjim rezultatima možemo očekivati da će ova godina biti rekordna. U predsezoni i posezoni Opatija je lider kvarnerskog turizma koji ostvari više od trećine ukupnih noćenja cijelog Kvarnera i 10 posto ukupnih noćenja cijele Hrvatske.

• **Opatija je prepuna privatnih hotela. Kako privlačite ta ulaganja?**

– Investitori će doći u onaj grad u kojem vide da već postoji infrastruktura. Ondje gdje je jasno da grad ima viziju, bit će i ulaganja. Isto tako smatram da je važno da se ne prilagođavate isključivo zahtjevima investitora, nego da oni prilagode svoje planove postojećem okviru. Mi imamo lokacije, znamo što želimo i dajemo ponudu privatnim investitorima. Imamo mnogo propisa koji im olakšavaju život i ubrzavamo procese.

• **Koji profil gostiju Opatija priželjkuje?**

– Opatija je oduvijek bila prvorazredno odredište, uz bok francuskoj rivijeri. Važno nam je da negujemo taj imidž. Promatrajući strukturu gostiju, tradicionalno su najbrojniji iz Austrije, Njemačke, Hrvatske i Italije i Slovenije, ali sve je više i gostiju iz Mađarske, Francuske te Velike Britanije. Kineski turisti posebna su priča. Sve ih je više, no o tome ću poslije. Naveo sam prije podatke o broju noćenja, ali to nam nije najvažnije. Naši su gosti turisti koji ovdje neće samo prespavati, oni žele sadržaj i manifestacije, dakle turističku priču. I spremni su potrošiti novac na nju. Želimo da Opatija ostane ono što je oduvijek bila – odredište sa stilom usmjereno prema publici veće platežne moći. Ovamo

Foto: Ratko Mavar

Mnogo smo ulagali u odnos sa Šangajem. Među ostalim, financirali smo boravak kineskih profesora koji predaju kineski jezik i poslovne običaje na opatijskome Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu. Kad uđete u njihove političko-gospodarske sfere, budite sigurni da ćete od toga imati koristi

gosti dolaze cijele godine, što inače nije slučaj s hrvatskim turističkim odredištima. To je još jedan razlog zbog kojega nam trebaju popratni sadržaji i turistička priča.

• **Koji su to sadržaji? Kakva je infrastruktura potrebna da grad privuče takve turiste?**

– Budući da danas emocionalni doživljaj pojedinog odredišta ima prednost pred ljepotom grada, izrazito je važno upotpuniti turističku ponudu manifestacijama cijele godine. Mi smo to prepoznali pa nizom kvalitetnih manifestacija nastojimo ponuditi gostima nove motive za dolazak i povećati prepoznatljivost Opatije, Kvarnera, ali i Hrvatske. Od manifestacija izdvojio bih Karneval Opatija, Ožujak – oazu wellnesa i zdravlja, Festival kave, Gourmet priču opatijske rivijere, RetrOpatiju, Carski grad, Advent Opatiju te Festival čokolade.

• **Opatija je na glasu kao velikodušan grad kad je riječ o subvencijama za poduzetnike.**

– Financiramo poduzetnike i pomažemo im što više možemo. Otvaranje radnih mjesta osnova je uspješna gospodarstva, a na poduzetnicima je da to ostvare. Oni pune i gradski proračun. Dopuštamo im odgodu plaćanja; skidamo 10 posto iznosa zakupnine ako su redoviti platiše; prilagođavamo sve namete lokalne samouprave ako nisu potrebni, npr. spomeničku rentu smanjili smo sa sedam kuna na jednu; ako su podignuli kredit, sufinanciramo kamate s dva posto... Najvažnija su stvar kojom pomažemo poduzetnicima poticaji za zapošljavanje. Subvencioniramo njihove zaposlenike do 30 godina i iznad te dobi, kao i one s posebnim potrebama. Pomažemo i studentima dajući im mjesečne stipendije od 1000 kuna, učenike stipendiramo s 500 kuna, a svake godina financiramo i pet učenika iz Vukovara.

• **Mnogo važnosti pridajete međunarodnoj suradnji. Posljednjih godina posebno ste orijentirani na kinesko tržište.**

– Kad sam pokrenuo inicijativu da se povežemo s Kinom, točnije sa Šangajem, ljudi su se podrugljivo smijali. Danas shvaćaju koliko je to važno ne samo za Opatiju nego i za cijelu Hrvatsku. Mnogo smo ulagali u taj odnos. Među ostalim, financirali smo boravak kineskih profesora koji predaju kineski jezik i poslovne običaje na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji. Kad uđete u njihove političko-gospodarske sfere, budite sigurni da ćete od toga imati i koristi. Sve najvažnije turističke agencije iz Hrvatske sada će dolaziti u Opatiju kako bi se susrele s predstavnicima Šangaja, koji će pak ovdje često boraviti. Kad je riječ o broju kineskih gostiju, prošle godine ostvarili su 13.375 dolazaka i 16.117 noćenja, što je povećanje od 41 posto u odnosu na 2014. ■